

kat a főszolgabírónak, Füleky Györgynek Bodrogkeresztúrba, aki július 23-án jelentette az alispánnak, hogy a rendezett tanáccsal bíró Tokaj városa által átnyújtott tokaji kerületre vonatkozó összeírásokat bemutatja, és Bellozits őrnagynak szintén megküld. Ugyanis most már rendes katonai parancsnoka is van a vármegyének, Bellozits Ignác őrnagy.¹⁹

A toborzás költségeit a nemesi pénztár viselte (az ellátás és a felszerelés is ebbe értendő), az önkéntes adakozások nagyon gyéren folytak be, így adót vetettek ki a vármegyében, mégpedig holdanként 4–4 ezüstkrajcárt, illetve a városi házakra és a iparosokra külön adókulcsot dolgoztak ki.²⁰ A toborzást nehezítette a már említett pénztelenség, a fegyverhiány és a nyári munkák miatt a földművelők kedvetlensége, érdektelensége a katonáskodásra. Bár a vármegye mindent megtett annak érdekében, hogy minél többen jelentkezzenek honvédek, pl. körbejárás, különböző juttatások, biztosító levelek, ha a családfenntartó harcol, a család 20 pengőkrajcárt kap naponta, akkor is, ha meghal a csatában, a napi zsold 8 pkrt, annyi ami a „hivatásos katonáknak” is járt, 1 év kötelező szolgálat.²¹ Kétségtelen tény, hogy Zemplén vármegyében és Tokaj városában is sok embert vonzott a viszonylag magas zsold, a föld- és munkanélkülieket a társadalmi ranglétrán való feljebbjutás lehetősége, de nem szabad megfeledkeznünk azokról az önkéntesekről (értelmiség, jurátusok), akik áldozatkészségből álltak be nemzetőrnek, honvédek. A nemzetőrség, majd a tíz új zászlóalj nemcsak egy szervezett alakulat volt már, hanem megteremtette a magvát egy későbbi, sokszorta nagyobb honvédseregnek is.²² Hiszen ezen seregek elsősorban a nemzetiségi zavargások megfékezésére, a belső béke megszlárdítása érdekében jöttek létre, ugyanakkor elindítva a forradalom gazdasági intézkedéseit (új bankók), pozitívan hatottak az államháztartásra, amelynek nagyon fontos szerepe lesz a külső veszély elhárítására létrejövő új honvédsereg megalapozásában.

DIE ANFÄNGLICHEN SCHWIERIGKEITEN BEI DER AUFSTELLUNG DER ARMEE IM KOMITAT ZEMPLÉN IM FRÜHJAHR 1848

Das Ziel der Arbeit besteht in der Bearbeitung der örtlichen (Komitat Zemplén, Tokaj) Episoden des ungarischen Freiheitskampfes von 1848/49 anhand der zur Verfügung stehenden Quellen. Tokaj und seine unmittelbare Umgebung war 1848/49 Schauplatz bedeutender Ereignisse, entscheidender Kämpfe. Der Fluß Theiß war als ernsthaftes technisches Hindernis (230 m) bis zum Ende ein Verbündeter der ungarischen Armee. General György Klapka, Anführer der Truppe baute teilweise auf die vom Terrain gebotene Zufluchtsmöglichkeit (Kopasz-Berg) und auf die Theiß. Der Mut und die Opferbereitschaft der Ungarn verhinderte das Vorstoßen der feindlichen österreichischen Streitmacht in Richtung Debrecen, wo sich dalmals (Januar 1849) der Sitz der ungarischen Regierung, die Revolutionszentrale befand. In diesen Schlachten

¹⁹ A lovasság őrnagya Vay Ferenc lett, majd később kineveznek egy második szervező őrnagyot, a mádi születésű Pándy Sámuel.

²⁰ *Borovszky* i. m. 478. – a Homonnáig terjedő részen volt ennyi, attól északra 2 ezüstkrajcárt kellett fizetni, az erdőségből húsz holdat egy hold földnek számítva.

²¹ *Beke* i. m. 108. a bevonulók zsoldja az említett 8 kr, bár ebből fizették a húst (1 font hús ára 4 garas volt váltópénzben).

²² *Herman Róbert* (szerk.): Az 1848–49. évi forradalom és szabadságharc története, 264–265. Bp. 1996.

kämpften die enthusiastischen, freiwilligen Nationalgardisten und Honveden ebenso wie die gut organisierten, ernsthafte Kräfte darstellenden Husaren. In den ersten Monaten der Revolution spielten die aus der Zivilbevölkerung hervorgehenden Nationalgardisten durch das Fehlen regulärer Truppen eine bedeutende Rolle. In Tokaj und im gesamten Komitat Zemplén wird die Bildung der Nationalgarde im Vergleich zur Landeslage früh bekanntgegeben. Das Ziel, die Aufgabe der Tokajer Nationalgardisten war der Schutz der seit dem Mittelalter bedeutenden Fähre, danach der ständigen Brücke der Theiß, bzw. die Gewährleistung der Verbindung zu den auf der anderen (linken) Seite des Flusses liegenden Gebieten. Im Nachweis wird die Belegschaftsstärke der Nationalgarde ortsweise aufgezählt, wobei auch das Datum deren Bildung und die Verteilung nach Berufen angegeben ist. Die Protokolle der Ratssitzungen und die Quellen geben ein Bild über die anfänglichen Schwierigkeiten bei der Aufstellung des Heeres im Komitat Zemplén ab.

Zsolt Jaczkó